

Kalendarium

KRONIKA STOSUNKÓW REPUBLIKI FEDERALNEJ NIEMIEC Z EUROPEJSKIMI KRAJAMI SOCJALISTYCZNYMI

marzec - kwiecień 1988

marzec

1 III — Występująca przed dziennikarzami minister ds. stosunków wewnętrznych niemieckich pani Dorothee Wilms (CDU) nawiązując do opublikowanego ostatnio listu F. J. Straussa do Ludwiga Schenka hr. Stauffenberga (zob. poprzedni numer „PZ”) oświadczyła, że dyskusja w kwestii nawiązania stosunków między Izłą Ludową NRD a *Bundestagiem* jest przedwczesna, gdyż nie sprzyja temu ogólny klimat polityczny. Przy okazji D. Wilms zdementowała informacje, jakoby ostatnio miały miejsce sondáže w sprawie jej podróży do stolicy NRD.

1 III — Zachodnioniemieckie ministerstwo gospodarki podało, że obroty w ramach tzw. handlu wewnątrzniemieckiego spadły w ub. roku o 5%, tj. do poziomu 14,5 mld DM.

2 III — Uczestniczący w brukselskim spotkaniu na szczycie państw NATO kanclerz Helmut Kohl zaapelował wraz z innymi zachodnimi przywódcami, by — w celu ustabilizowania równowagi sił — państwa Układu Warszawskiego dokonały o wiele większych redukcji uzbrojenia konwencjonalnego w Europie aniżeli państwa zachodnie. Komentatorzy podkreślają, że w poglądach strony zachodniej pojawiły się różnice w odniesieniu do kwestii rokowań z krajami bloku radzieckiego: rząd w Bonn dąży do szybkiego podjęcia rozmów w sprawie pocisków jądrowych bliskiego zasięgu, podczas gdy inni członkowie NATO są przeciwni zbyt niemu pośpiechowi.

3 III — Agencja *Associated Press* poinformowała o wynikach przeprowadzonej na zlecenie tygodnika „Der Spiegel” ankiety, której wyniki wskazują na to, że M. Gorbaczow jest pierwszym przywódcą radzieckim cieszącym się w RFN większą popularnością niż prezydent USA.

3 III — Występująca w Berlinie Zachodnim D. Wilms (CDU) określiła pro-

pozycję E. Bahra (SPD) zawarcia dwóch traktatów pokojowych z obydwojma państwami niemieckimi jako „całkowicie niedorzeczne i sprzeczne z konstytucją”. Zdaniem p. Wilms należy zrezygnować z podpisania takiego traktatu pokojowego, który będzie potwierdzał podział Niemiec. Agencje przypominają, że projekt Bahra został już wcześniej odrzucony przez polityków rządzącej koalicji oraz przedstawicieli partii Zielonych.

3 III — Dziennik „Frankfurter Allgemeine Zeitung” omówił list H.-D. Genschera (FDP), do ministra spraw wewnętrznych Hesji Gottfrieda Milde (CDU). W liście minister spraw zagranicznych zgłasza zastrzeżenia prawne wobec tekstu umowy o partnerstwie między Wiesbaden a Wrocławiem.

4 III — Przewodniczący powołanej w ostatnich dniach komisji ekspertów CDU ds. polityki niemieckiej Heinrich Lummer oświadczył w Bonn, iż sporządzony projekt dokumentu programowego partii wymaga zmian. Według Lummera należy przede wszystkim skreślić zdanie, które mówi, że rozwiązanie kwestii niemieckiej jest obecnie niemożliwe. Podobnie trzeba usunąć stwierdzenie, że jedność Niemiec można przywrócić jedynie w porozumieniu z ich sąsiadami na Wschodzie i na Zachodzie.

5 III — Ministerstwo ds. stosunków wewnątrzniemieckich poinformowało o znacznym wzroście ruchu turystycznego z RFN do NRD w roku ubiegłym. W 1987 r. ok. 230 tysięcy obywateli RFN odbyło wycieczki turystyczne do drugiego państwa niemieckiego, co stanowi liczbę o 10% większą niż w roku poprzednim.

6 III — W wywiadzie udzielonym zachodniobermberskiej rozgłośni *RIAS* rzecznik frakcji parlamentarnej SPD Hans Büchler oznajmił, że należy koniecznie podpisać porozumienie z władzami NRD w sprawie wymiany pieniędzy przez przyjeżdżających do Republiki Federalnej obywateli NRD.

6 III — Agencja ADN zdementowała doniesienia prasy zachodniej o aresztowaniu w NRD ponad 200 osób pragnących wyemigrować do RFN: „Oświadczono oficjalnie, że tego typu doniesienia nie odpowiadają prawdzie”.

7 III — W Berlinie podpisano porozumienie o budowie instalacji energetycznej łączącej RFN i NRD, a w późniejszym terminie także Berlin Zachodni. Partnerami umowy są: Przedsiębiorstwo Handlu Zagranicznego „INTRAC” (NRD) i firma *Preussen Elektra* z Hanoweru. Latem br. zachodnioniemieckie przedsiębiorstwo rozpocznie budowę linii przesyłowej z Helmstedt do Magdeburga. Przewodniczący delegacji RFN, szef *Preussen Elektra* Rudolf von Bemingsen na konferencji prasowej po uroczystości podpisania dokumentu stwierdził: „Umowa ta, umożliwiająca połączenie systemów energetycznych RFN, NRD i Berlina Zachodniego to nie tylko interes, to także akt o politycznej perspektywie”.

7 III — Minister ds. stosunków wewnątrzniemieckich pani Wilms poddała ostre krytyce działania służby bezpieczeństwa NRD, które „mogą ograniczyć rozwój stosunków wewnątrzniemieckich”.

7 III — Erhard Eppler (SPD) powiedział, że akcje władz NRD mające miejsce po 17 stycznia br. są sprzeczne z duchem wspólnego dokumentu partyjnego SPD i SED. Reakcją na ostatnie (zdementowane przez agencję ADN) aresztowania jest przełożenie na jesień wizyty w NRD grupy roboczej ds. kultury i sztuki z frakcji parlamentarnej SPD. Jako główny powód podano, że gospodarze nie zgodzili się na przeprowadzenie przez członków delegacji spotkań poza programem oficjalnym.

8 III — Wizytę w RFN zakończyła delegacja Związku Młodzieży Komunistycznej Węgier, przebywająca tu na zaproszenie *Jungsozialisten* (Jusos), młodzieżowej przybudówki SPD. W następstwie wizyty uzgodniono, że młodzież zachodnioniemiecka uzyska dostęp do węgierskich archiwów historycznych w dziedzinie ruchu robotniczego, zorganizuje się wspólne seminaria oraz wymianę wystaw.

9 III — Zachodnioniemiecki wydawca prasy Dumont Schauberg poinformował, że w kwietniu znacznie ukazywać się niemieckojęzyczna wersja radzieckiego tygodnika „Moskowskije Nowosti”.

9 III — W rozmowie z przedstawicielem

agencji DPA nadburmistrz Berlina Zachodniego Eberhard Diepgen (CDU) opowiedział się za umożliwieniem obywatelom NRD wymiany marek wschodnioniemieckich na marki zachodnioniemieckie podczas wizyt w RFN. Zdaniem Diepgena rząd federalny powinien podjąć tę kwestię w rozmowach z kierownictwem NRD.

9 - 10 III — W związku z rozpoczynającym się na Węgrzech trzecim już Tygodniem Kultury Zachodnioniemieckiej w Budapeszcie przebywał minister H.-D. Genscher. Gość z RFN dokonał otwarcia Ośrodka Kultury i Informacji RFN, który będzie kierowany przez Instytut Goethego. Jest to druga (po otwartej w 1979 r. w Bukareszcie) tego rodzaju placówka w krajach socjalistycznych. Wśród rozmówców Genschera znaleźli się premier Karoly Grosz, wicepremier Peter Medgyessy, minister handlu zagranicznego Jozsef Marjai i minister oświaty Bela Köpeczi. Stosunki węgiersko-zachodnioniemieckie oceniane są jako dobre, między przedsiębiorstwami obu krajów istnieje ok. 330 umów kooperacyjnych.

10 III — Występując w Bad Godesberg na imprezie zorganizowanej przez Związek Wypędzonych (*Bund der Vertrieben; BdV*) z okazji 200 rocznicy urodzin pochodzącego ze Śląska poety niemieckiego Josepha von Eichendorffa kanclerz Kohl odrzucił jakąkolwiek możliwość, by Niemcy odegrały rolę neutralnego pośrednika między Wschodem a Zachodem. Kanclerz przeciwstawił się również wszelkim politycznym wizjom kulturowego obszaru *Mittleeuropy*: „Wiem wprawdzie, że z pojęciem tym związane są w Polsce, Czechosłowacji i na Węgrzech nadzieje na wolność i prawo do samostanowienia, sam jednak ze względu na rzekomo szczególną pozycję Europy Środkowej nie mogę dostrzegać w tym klucza do przezwyciężenia podziału kontynentu europejskiego”.

10 III — W. Brandt oznajmił przed kamerami zachodnioniemieckiej telewizji ZDF, że uda się na początku kwietnia do Moskwy na zaproszenie M. Gorbaczowa. Brandt dodał, że jego rozmowy z radzieckim przywódcą skupią się na problemie przewidywanego szczytu moskiewskiego Gorbaczow-Reagan oraz problematyce stosunków Wschód-Zachód.

10 III — Zabierając głos w Sejmie, minister spraw zagranicznych Marian Orzechowski powiedział, iż Polska liczy na to, że ze strony zachodnioniemieckiej stworzone zostaną korzystne warunki do

oficjalnej wizyty kanclerza Kohla w Polsce.

10 III — „Trybuna Ludu” opublikowała wypowiedź Jacka Wilczura, sekretarza generalnego nowo utworzonego w Polsce Stowarzyszenia Polaków Eksploatowanych przez III Rzeszę. Wilczur powiedział m.in.: „Stowarzyszenie będzie całą mocą wspierać działalność władz PRL, domagających się od wielu lat wypłacenia przez RFN indywidualnych odszkodowań osobom zmuszanym do pracy na terenie III Rzeszy”. W tych dniach w polskich księgarniach pojawiła się też broszura — zbiór artykułów Edmunda Męclewskiego, poświęcony tej samej problematyce.

11 III — Przybyły do Budapesztu premier Badenii-Wirtembergii Lothar Späth (CDU) przeprowadził w stolicy Węgier szereg rozmów na temat wymiany kulturalnej między obydwojma państwami. Späth podpisał również umowę o utworzeniu zachodnioniemiecko-węgierskiej Fundacji Niemców Węgierskich. Na mocy porozumienia władze Badenii-Wirtembergii będą sprawowały patronat nad Niemcami naddunajskimi. Ostatnio na konto Fundacji przekazano z RFN ok. 2 mln DM. Utworzenie Fundacji jest pierwszym tego rodzaju rozwiązaniem organizacyjnym problemu mniejszości niemieckiej w krajach socjalistycznych.

13 III — W Moskwie i w Bonn poinformowano, że H. Kohl złoży wizytę oficjalną w Związku Radzieckim jesienią br., natomiast M. Gorbaczow będzie rezytował zachodnioniemieckiego kanclerza w pierwszej połowie przyszłego roku.

13 III — Podczas Targów Lipskich doszło do spotkania nadburmistrza Berlina Zachodniego E. Dieppena (CDU) i premiera Północnej Nadrenii-Westfalii J. Raua (SPD) z Erichem Honeckerem. Omawiano kwestie bilateralne oraz zagadnienia polityki międzynarodowej. Podczas rozmowy z Rauem przywódca NRD wysoko ocenił stanowisko rządu federalnego zajęte w sprawie wycofania rakiet średniego zasięgu oraz redukcji o połowę strategicznych broni ofensywnych i zakazu broni chemicznej. W rozmowie z dziennikarzami premier Północnej Nadrenii-Westfalii potwierdził, że poruszył również sprawę zejść na terenie Targów. Chodzi o aresztowanie dwóch obywateli NRD, którzy próbowali skontaktować się z Rauem i wręczyć mu list.

Na Targi Lipskie przybyli także ministrowie gospodarki lub sekretarze stanu z wszystkich krajów Republiki Federal-

nej. Przyjazdu odmówili jedynie deputowani CDU i FDP z Saary, a to na znak protestu przeciwko uniemożliwieniu wjazdu do NRD deputowanemu Würnerowi Schreiberowi (CDU), który utrzymuje kontakty z kołami opozycyjnymi w NRD.

14 III — Występujący przed mikrofonami rozgłośni *Deutschlandfunk* min. H.-D. Genscher oświadczył, że polityka Gorbaczowa odpowiada zarówno interesom ludzi w ZSRR, jak też rozwojowi stosunków między Wschodem a Zachodem. W interesie Zachodu jest przyczynianie się do sukcesu tej polityki poprzez rozwijanie współpracy ze Związkiem Radzieckim. Minister spraw zagranicznych RFN dodał, że słowom radzieckiego przywódcy można wierzyć, gdyż znajdują one potwierdzenie w czynach.

14 III — Rzecznik rządu federalnego Friedhelm Ost (CDU) powiedział w wywiadzie dla *Deutschlandfunk*, że „stosunki międzyniemieckie mogą ulec poprawie tylko za pośrednictwem zintensyfikowania kontaktów między Bonn i Moskwą”. Ost dodał, że Niemcy Zachodnie i Związek Radziecki pragną zacieśnienia kooperacji na polu ekonomicznym i technicznym. Ważne są także kwestie natury humanitarnej, problemy kultury i sportu.

15 III — Wiceprzewodniczący frakcji parlamentarnej CDU Volker Rühle wezwał rząd NRD do zapoczątkowania dialogu z krytycznie usposobioną częścią społeczeństwa i powstrzymanie się od interwencji policji. Rühle oświadczył, że sposób traktowania przez władze NRD krytyków systemu ma niekorzystny wpływ na stosunki między obydwojma państwami niemieckimi. NRD powinna sobie uświadomić, kontynuował polityk chadecki, że nie można izolować rozwoju współpracy RFN-NRD od rozwoju sytuacji wewnętrznej w NRD.

15 III — Zachodnioniemiecki Instytut Badania Gospodarki (DIW) w swym najnowszym raporcie stwierdza, że możliwości rozwoju tzw. handlu wewnątrzniemieckiego są ograniczone m.in. wskutek trudności eksportowych NRD i niedostateczny marketing ze strony tego państwa.

16 III — W jedenastostronicowym liście skierowanym do sekretarza generalnego CDU Heinera Geisslera deputowany tej partii Jürgen Todenhöfer wezwał do rezygnacji z obecnej wersji dokumentu programowego CDU w sprawie polityki zagranicznej i niemieckiej. Zdaniem au-

tora listu dokument ten pozostaje w sprzeczności z konstytucyjnym nakazem zjednoczeniowym. Todenhöfer opowiada się za jednoznacznym stwierdzeniem, że zjednoczenie pozostaje nieodwracalnym celem Unii i nie może być odkładane na daleką przyszłość, oraz że Niemcy istnieją prawie nadal w granicach z 1937 r. Polityk chadecki wystąpił też przeciw nawiązaniu kontaktów między *Bundestagiem* a Izbą Ludową NRD.

17 III — Zarząd FDP w Berlinie Zachodnim zaapelował do zarządu federalnego partii i frakcji FDP w *Bundestagu* o podjęcie działań na rzecz uchwalenia takich form finansowania wizyt mieszkańców NRD w RFN, w myśl których mogliby oni raz w roku wymienić 200 marek na 200 DM oraz by mogli oni płacić markami NRD za pobyt w hotelach zachodniemieckich.

17 III — Zdaniem przewodniczącego Związku Wypędzonych Herberta Czaji wizyta Kohla w Polsce będzie miała sens tylko wtedy, gdy rząd PRL zaprzestanie jednostronnego interpretowania układu z grudnia 1970 r. Czaja zarzucił Warszawie dążenie do narzucania rządowi federalnemu interpretacji postanowień układu niezgodnej z treścią tego dokumentu.

18 III — W Bonn poinformowano o aresztowaniu sekretarki Elke Falk, zatrudnionej w ministerstwie pomocy rozwojowej i podejrzanej o szpiegostwo na rzecz NRD. Część komentatorów sugeruje, że jest to najpoważniejszy tego typu przypadek od czasu tzw. afery Guillaumé'a. Falk była w latach 1976-1978 sekretarką Hansa-Jürgena Wischnewskiego (SPD) i podejrzana jest m.in. o przekazywanie informacji na temat taktyki strony zachodniemieckiej w rokowaniach z NRD, Polską i innymi krajami. Miała też dostęp do dokumentacji posiadanej przez rząd i niektórych tajnych materiałów NATO.

19 III — Przebywający w Związku Radzieckim prezes *Deutsche Bank* Friedrich Kristians przyjęty został przez M. Gorbaczowa.

21 III — Szef Urzędu Kanclerskiego Wolfgang Schäuble (CDU) zdementował pogłoski, jakoby rozważany był projekt wizyty kanclerza Kohla w NRD.

22 III — Parlamentarny sekretarz stanu w ministerstwie ds. stosunków wewnątrzniemieckich Ottfried Hennig (CDU) stwierdził w rozmowie z dziennikarzami, że ewentualna wizyta kanclerza Kohla w stolicy NRD nie może naru-

żyć czteromocarstwowego statusu Berlina. Hennig, który przedstawił się jako przewodniczący nowej komisji ekspertów CDU ds. polityki niemieckiej opowiedział się również za wprowadzeniem pojęcia „zjednoczenie” do programowego dokumentu przygotowywanego na czerwcowy zjazd partii.

22 III — Nadburmistrz Poczdamu Wielfried Seidel poinformował, iż planowana na 24-27 kwietnia br. rewizyta delegacji tego miasta w Bonn, które jest miastem partnerskim Poczdamu nie dojdzie do skutku.

22 III — Parlamentarny sekretarz stanu w federalnym ministerstwie spraw wewnętrznych Carl-Dieter Spranger (CSU) przeprowadził podczas pobytu w stolicy NRD rozmowy w tamtejszym ministerstwie kultury. Omawiano problemy współpracy w sporcie.

22 III — Delegacja zachodniemieckiej centrali związkowej DGB rozpoczęła czterodniową wizytę w NRD.

23 III — Ekspert ds. rozbrojeniowych SPD Hermann Scheer złożył w imieniu swej partii oświadczenie, w którym SPD z zadowoleniem wita terminowe wycofanie radzieckich rakiet z NRD i z Czechosłowacji.

24 III — C.-D. Spranger oznajmił po powrocie z NRD, że współpraca obu państw niemieckich w dziedzinie sportu ulegnie w najbliższym czasie stopniowemu rozszerzeniu.

24 III — Przedstawiciel rozgłośni *Deutsche Welle* oświadczył, że strona radziecka w dalszym ciągu zagłusza program radiowy *Deutsche Welle* w języku rosyjskim w czasie, gdy zrezygnowano z zagłuszania audycji innych rozgłośni zachodnich.

24 III — Telewizja ZDF zaprezentowała tzw. telewizyjny most poselski RFN-ZSRR. Pięciu znanych deputowanych do *Bundestagu*, reprezentujących wszystkie partie polityczne, dyskutowało obecnie w moskiewskim studiu telewizyjnym deputowanymi do Rady Najwyższej ZSRR. Zgodnie z umową nie przyjęto żadnych ograniczeń tematycznych.

25 III — W Bonn poinformowano, że na zaproszenie ministra zdrowia pani Rity Süßmuth (CDU) późną jesienią przybędzie do RFN radziecki minister zdrowia prof. Jewgienij Czazow.

27 III — Agencja ADN określiła jako „prymitywne fałszerstwo”, za którym stoją władze Berlina Zachodniego, roz-

prowadzenie ok. 6 tys. egzemplarzy pi-semka opracowanego w formie „Neues Deutschland”. Podrobione egzemplarze centralnego organu SED zawierały materiały na temat okoliczności pozbawienia obywatelstwa NRD piosenkarza Stephana Krawczyka i pisarza Jürgen Fuchsa. Podrobione „Neues Deutschland” krążyły w Berlinie i w Lipsku.

28 III — Prokurator generalny RFN Kurt Rebmann poinformował o aresztowaniu 6 domniemanych agentów KGB. Rebmann stwierdził, że akcja Urzędu Ochrony Konstytucji stanowi „największy cios”, jaki dotąd zadano KGB na terenie RFN. Wśród aresztowanych znajduje się zachodnioniemiecki przedsiębiorca, reemigrant z ZSRR Stephan Kolasch, u którego znaleziono m.in. plany samolotu „Tornado”.

28 III — Radziecki dziennik „Prawda” zamieścił artykuł wysoko oceniający politykę rozbrojenia rządu bońskiego. Źródła pozytywnego stanowiska RFN w sprawie redukcji zbrojeń jądrowych i chemicznych „Prawda” doszukuje się w geostrategicznym położeniu tego państwa. Organ KC KPZR pisze też o wyraźnym „ociepleniu” stosunków radziecko-zachodnioniemieckich.

28 III — Przedstawiciele Senatu Berlina Zachodniego i władz NRD po wieloletnich rokowaniach parafowali w ratuszu Schöneberg układ w sprawie wymiany terytoriów. Porozumienie dotyczy wymiany 180 ha terytoriów.

30 III — Minister H.-D. Genscher zapytany podczas konferencji prasowej o stosunki ze Związkiem Radzieckim powtórzył znane sformułowanie, że mają one dla RFN „centralne znaczenie”. Genscher dodał jednak, że sformułowanie to zostało przez kanclerza Kohla „starannie politycznie przemyślane” i zostało wypowiedziane z myślą nie tyle o dniu dzisiejszym, co o perspektywicznej przyszłości.

31 III — w Berlinie podpisano wynegowane wcześniej i parafowane przed dziesięciu dniami porozumienie o wymianie terytoriów między Berlinem Zachodnim a NRD. Agencja DPA zwraca uwagę, że w toku rokowań strona NRD wycofała się z żądania umieszczenia w dokumencie sformułowania „stolica NRD”.

— Od ponad sześciu miesięcy na liście bestsellerów RFN utrzymuje się książka M. Gorbaczowa *Pieriestrojka — druga rewolucja rosyjska*, co jest rekordem zachodnioniemieckiego rynku księgarskiego w przypadku autora spoza

RFN w klasyfikacji tzw. książek problemowych. Nakład zbliżył się do 300 tys. egzemplarzy, a honorarium autorskie zdecydowanie przekroczyło milion DM.

kwiecień

4-6 IV — Na osobiste zaproszenie M. Gorbaczowa przebywał w Moskwie przewodniczący Międzynarodówki Socjalistycznej W. Brandt, któremu towarzyszyli członek prezydium SPD Egon Bahr i przedstawiciel socjalistów holenderskich Jan Pronk. Spotkanie z radzieckim przywódcą trwało 4 godziny. Brandt rozmawiał także z Andriejem Gromyką i Anatolijem Dobryninem, odwiedził także Andrieja Sacharowa. Podczas konferencji prasowej Brandt bardzo pozytywnie ocenił swój pobyt w ZSRR i z uznaniem wypowiadał się o obecnej wewnętrznej i zagranicznej polityce Związku Radzieckiego. Poinformował także — bez podania szczegółów — o nowej radzieckiej inicjatywie w zakresie wymiany informacji na temat zbrojeń konwencjonalnych.

5-7 IV — W Bułgarii przebywał z wizytą roboczą przewodniczący SPD Hans Jochen Vogel, któremu towarzyszyli eksperci partii ds. polityki zagranicznej na czele z Hansem Koschnickiem. Przeprowadzono szereg rozmów z członkami kierownictwa Bułgarskiej Partii Komunistycznej i z Todorem Żiwkowem.

5 IV — Jak podaje Niemiecki Czerwony Krzyż, w marcu br. przybyło do RFN łącznie 10 612 osób z europejskich krajów socjalistycznych. Najwięcej osób przybyło z Polski 6 840 (w lutym br. 6 586). Według tych źródeł urzędy radzieckie wydały w marcu 2 691 osobom zezwolenia na wyjazd do RFN, co jest jak dotąd najwyższą liczbą w skali miesiąca (w lutym — 2 253). Z Rumunii przybyło 995 osób (w lutym — 1 157).

5 IV — W Berlinie poinformowano o wydaniu przez SED, SPD i Komunistyczną Partię Czechosłowacji wspólnego oświadczenia w sprawie zakazu broni chemicznej. Sygnatariusze dokumentu potwierdzają w nim swą wspólną inicjatywę w sprawie utworzenia w Europie strefy wolnej od tej broni oraz proponują, by rządy NRD i Czechosłowacji niezwłocznie przystąpiły do rozmów w tej kwestii.

7 IV — Wiceprzewodniczący frakcji CDU/CSU w Bundestagu Volker Rühle skrytykował na łamach „Augsburger Allgemeine Zeitung” SPD za podjęcie inicjatywy usunięcia z terytoriów RFN, NRD

i Czechosłowacji broni chemicznej. Zdaniem Rühiego socjaldemokraci zadali w ten sposób cios w plecy rządowi federalnemu i zaszkodzili oficjalnym rokowaniom genewskim między Wschodem a Zachodem. Istnienie w Europie terytorium wolnego od broni chemicznej stworzyłoby zdaniem polityka chadeckiego — jedyne złudzenie bezpieczeństwa Rühiego przeciwstawił się prowadzeniu przez SPD „pobocznej polityki zagranicznej”.

7 IV — W zamieszczonym na łamach „Frankfurter Rundschau” artykule pt. *Konwencjonalna stabilność w Europie — istotą europejskiego bezpieczeństwa* minister H.-D. Genscher pisze o istniejących — jego zdaniem — bardzo dobrych warunkach dla dalszych kroków rozbrojeniowych i nowych perspektywach w stosunkach Wschód-Zachód.

8 IV — Dziennik „Prawda” zamieścił wywiad z W. Brandtem. Były kanclerz mówiąc o stosunkach radziecko-zachodniemieckich stwierdził: „Myślę, że odwróciła się już nowa karta (w tych stosunkach). Problem polega na tym, co zostanie na niej zapisane”.

8 IV — Radziecka agencja TASS dała do zrozumienia, że najnowsza afera szpiegowska w RFN może zagrozić wizycie kanclerza Kohla w Moskwie. W komentarzu TASS mowa jest o „prowokacji prawicowych sił politycznych” i nasilającej się tam „szpiegomanii”. Szczególnie ostro zaatakowany został prokurator generalny RFN Kurt Rebmann.

8 IV — Ekspert rozbrojeniowy SPD Egon Bahr w artykule zamieszczonym w biuletynie prasowym agencji DPA nazwał skandalem fakt, że w dwa lata po wysunięciu przez kraje socjalistyczne oferty redukcji wojsk i zbrojeń konwencjonalnych w całej Europie wciąż jeszcze brak jest odpowiedzi ze strony państw NATO. Bahr wezwał rząd zachodniemiecki, by ten wpłynął na Sojusz Północnoatlantycki w sprawie udzielenia na te propozycje takiej odpowiedzi, która umożliwi negocjacje.

8 IV — Prasa polska zamieściła oświadczenie członka Biura Politycznego, sekretarza KC PZPR Józefa Czyrka, zawierające poparcie ze strony PZPR dla inicjatywy SPD, SED i Komunistycznej Partii Czechosłowacji w sprawie zawarcia konwencji o zakazie broni chemicznej.

9 IV — Ryszard Wojna w artykule na łamach „Rzeczypospolitej” stwierdził: „Ci w Bonn, którzy chcieliby stosunki z nami rozgrywać inaczej na płaszczyźnie politycznej i inaczej na płaszczyźnie gos-

podarczej, mylą się, jeśli sądzą, że jest to możliwe. Zbyt duży potencjał uczuleń wobec Republiki Federalnej Niemiec tkwi w społeczeństwie polskim, by ta druga płaszczyzna nie warunkowała pierwszej”. Publicysta domaga się stworzenia przez stronę zachodniemiecką korzystnych warunków kredytowych dla Polski.

9 IV — Prasa poinformowała o gotowości strony czechosłowackiej przystąpienia do rozmów z rządami RFN i NRD w sprawie usunięcia broni chemicznej z terytoriów tych państw, w myśl wspólnego oświadczenia KPCz, SED i SPD.

11 IV — Wizytę w Polsce zakończył przewodniczący Rady Kościoła Ewangelickiego w Niemczech Zachodnich, biskup Martin Kruse. Podczas pobytu biskup Kruse został przyjęty przez wiceprzewodniczącego Rady Państwa Kazimierza Barcikowskiego, przeprowadził też m.in. rozmowy z przedstawicielami hierarchii katolickiej.

12 IV — Kanclerz Kohl oznajmił na posiedzeniu frakcji parlamentarnej CDU/CSU, że jego partia nie odstąpi również w przyszłości od swych zasad w polityce niemieckiej. W trakcie debaty deputowany Jürgen Todenhöfer uznał sekretarza generalnego CDU Heinera Geisslera oraz ministrów, panie D. Wilms i Ritę Süßmuth, za osoby ponoszące odpowiedzialność za inicjatywy zmierzające do rewizji stanowiska Unii w kwestii zjednoczeniowej. Podczas zwołanego w tym samym dniu posiedzenia prezydium CDU przedstawiono również koreferat do tzw. tez Geisslera w tej samej sprawie, przygotowany przez komisję Henniga (zob. 22 marca). W koreferacie używa się kilkakrotnie sformułowania „zjednoczenie Niemiec”, których zabrakło w projekcie przygotowanym przez komisję Geisslera.

13 IV — Przebywający w Madrycie F. J. Strauss omawiał m.in. włączenie się Hiszpanii wspólnie z RFN do handlu z europejskimi krajami socjalistycznymi. Szef CSU, będący jednocześnie przewodniczącym rady nadzorczej firmy Airbus sp. z o.o., przekazał premierowi Felipe Gonzalezowi wrażenia z ostatniej wizyty w Moskwie.

13 IV — W Warszawie odbyło się posiedzenie sejmowej Komisji Spraw Zagranicznych poświęcone problematyce stosunków Polski z RFN.

14 IV — Radziecki premier Nikołaj Ryzkow przyjął na Kremlu prezesa *Deutsche Bank* Friedricha Kristiana i prezesa zarządu spółki *Mannesmann Wörne-*

ra Dietera. Rozpatrzone propozycje dotyczące współpracy w zakresie realizacji projektów tworzenia dużych kompleksów petrochemii na bazie surowców węglowodorowych z rejonu północnosyberyjskiego. W rozmowie uczestniczył przewodniczący zarządu *Occidental Petroleum Company* Armand Hammer.

14 IV — Po raz pierwszy w swej historii CDU zwołała nadzwyczajny kongres poświęcony polityce zagranicznej ze szczególnym uwzględnieniem problematyki rozbrojeniowej i polityki „dobrego sąsiedztwa z państwami wschodnioeuropejskimi”. W tym też duchu utrzymane było przemówienie kanclerza Kohla. Występujący w charakterze gościa ambasador radziecki Julij Kwieciński stwierdził m.in.: „Im mocniej Republika Federalna zakotwiczona jest w sojuszu zachodnim, tym bardziej stabilne są istniejące struktury terytorialno-polityczne, w Europie”.

14 IV — W *Bundestagu* odbyła się specjalna debata poświęcona uchwaleniu odpowiednich przepisów prawnych, powierzających radziecko-amerykańskiemu porozumieniu o likwidacji rakiety średniego i krótszego zasięgu (*INF*). Ta „uchwała towarzysząca” ureguluje pracę inspektorów z ZSRR i USA na terytorium Niemiec Zachodnich.

14 IV — Biskup Kościoła Ewangelickiego Berlina-Brandenburgii Gottfried Forck poinformował o istniejących jakoby uzgodnieniach między NRD i RFN w sprawie ograniczeń liczby przesiedleńców z NRD do Niemiec Zachodnich. Liczba ta według Forcka nie może przekroczyć 1 200 osób w skali kwartału.

14 IV — Rzecznik polskiego ministerstwa spraw zagranicznych Stefan Staniszewski oświadczył, że w połowie br. planowana jest wizyta ministra Mariana Orzechowskiego w RFN, natomiast w najbliższych dniach uda się do Bonn Józef Czyrek. Kontynuowane będą także kontakty gospodarcze, międzypartyjne, międzyparlamentarne i dziennikarskie.

15 IV — W Bonn potwierdzono oficjalnie informację „Die Welt”, według której minister Hans-Dietrich Genscher został zaproszony przez renomowany amerykański *Institute for East-West Security Studies* do wzięcia udziału w konferencji planowanej w Poczdamie w dn. 9-11 czerwca br. W konferencji, w której wezmą udział politycy, naukowcy i dziennikarze z Europy i USA, szef zachodnio-niemieckiej dyplomacji ma wygłosić referat.

15 IV — Przewodniczący Koła Polskiego we frakcji parlamentarnej *SPD* Helmut Becker stwierdził w oświadczeniu z okazji 45 rocznicy powstania w warszawskim getcie, że wielu Niemców odnosi się ze wstydem i odrazą do straszliwych czynów reżimu nazistowskiego. Podobnej treści oświadczenie złożył rzecznik frakcji Zielonych w *Bundestagu*, Helmut Lipelt.

15 IV — Agencja *ADN* poinformowała o skazaniu w Poczdamie dwóch obywateli zachodniemieckich na karę sześciu lat więzienia za pomoc w organizowaniu ucieczek z NRD do RFN.

16 IV — Jak podaje dziennik „Die Welt” kierownictwo NRD ma zamiar przeprowadzić ustawę ograniczającą wyjazdy obywateli tego kraju do RFN. Według doniesień wnioski wyjazdowe będą mogły być składane tylko w przypadku łączenia rodzin z uwzględnieniem pierwszego stopnia pokrewieństwa. Osoby ponawiające odrzucony już wniosek — sugeruje „Die Welt” — będą musiały liczyć się z sankcjami.

16 IV — Minister ds. stosunków wewnętrzniemieckich pani D. Wilms (*CDU*) zdementowała informacje, jakoby istniały uzgodnienia pomiędzy RFN a NRD w sprawie ograniczenia liczby przesiedleńców. „Nie chcemy żadnego kontyngentowania”, oświadczyła pani minister. „Nasza konstytucja zna tylko pojęcie niemieckiej przynależności państwowej”. Zgodnie z tym założeniem NRD nie jest zagranicą, a stworzenie takich warunków, aby ludzie nie chcieli opuszczać swych stron ojczyстых, zależy jedynie od władz NRD.

17 IV — W Königswinter k. Bonn obradował federalny zarząd *CDU*. Tematem prowadzonej przy drzwiach zamkniętych debaty jest m.in. spreycowanie wniosków dotyczących polityki „niemieckiej” i „wschodniej” w związku z czerwcowym zjazdem partii w Wiesbaden.

17 IV — W wywiadzie udzielonym rozgłośni heskiej ekspert rozbrojeniowy *SPD* Egon Bahr powiedział, że dostrzeżę w NRD partnera Republiki Federalnej, gdyż ewentualny konflikt oznaczałby katastrofę dla obydwu państw niemieckich: RFN i NRD byłoby wówczas „zjednoczone w zagładzie”. Zdaniem Bahra Gorbaczow ma obecnie ważniejszą sprawę, aniżeli zajmowanie się problemem niemieckim. Polityk socjaldemokratyczny dodał, że radzieckie kierownictwo jest zainteresowane włączeniem RFN do struktury *NATO*, gdyż Pakt Północno-

atlantycki i zjednoczenie Niemiec wykluczają się wzajemnie. Im bardziej Republika Federalna jest zintegrowana z Zachodem, tym spokojniejsza jest Moskwa.

17 IV — Federalne zgromadzenie delegatów Ziomkostwa Ślązaków przyjęło uchwałę, w której opowiada się za „porozumieniem między narodem niemieckim i polskim na gruncie prawa i prawdy”. Do procesu porozumienia „muszą zostać włączeni Niemcy z Niemiec wschodnich zza Odry i Nysy”. Ziomkostwo oczekuje od rządu bońskiego protestu przeciwko negowaniu przez Polskę istnienia mniejszości niemieckiej, przypomina o obowiązku opieki nad tą mniejszością oraz domaga się zaangażowania na rzecz wyjazdu z Polski Niemców gotowych to uczynić. Ziomkostwo żąda też od kanclerza podjęcia decyzji sprzyjającej niemiecko-polskiej „wolnej wymianie młodzieżowej”.

18 IV — Ukazał się pierwszy numer tygodnika „Moskowskie Nowosti” w edycji zachodniemieckiej — jako miesięcznik „Moskau News”, w nakładzie 55 tys. egzemplarzy i w cenie 1,50 DM. Cały nakład został sprzedany błyskawicznie i należało dodrukować dalsze 40 tys. egzemplarzy. Redakcja mieści się w Kolonii, a jej zespół składa się z dziennikarzy radzieckich. Strona finansowa i kolportaż znajduje się w gestii Niemców. W numerze m.in. wywiad z Borysem Jelcynem oraz krytyczny reportaż na temat radzieckiej obecności w Afganistanie.

18 IV — Rzecznik prasowy CDU Jürgen Merschmeier pozytywnie przyjął pomysł wydawania w RFN „Moskau News”, wyrażając przy okazji nadzieję, że w ZSRR również będzie mogło ukazywać się niemieckie pismo w języku rosyjskim. Rzecznik dał do zrozumienia, że RFN nie będzie finansować „Moskau News”, jeżeli periodyk ten zacznie prezentować opinie niezgodne z polityką rządu federalnego.

18 IV — Wizytę w Saarze rozpoczęła delegacja okręgu Cottbus (NRD). Celem wizyty jest pogłębienie kontaktów między parlamentem krajowym Saary a władzami okręgu Cottbus.

19-22 IV — Na zaproszenie przewodniczącego Komisji Zagranicznej Bundestagu Hansa Sterckena (CDU) z wizytą w RFN przebywał Józef Czyrek, który jest także przewodniczącym Komisji Zagranicznej Sejmu PRL. Czyrek przeprowadził rozmowy z ministrem Gensche-

rem, przewodniczącym Bundestagu Philippem Jenningerem (CDU), a także z przewodniczącymi frakcji parlamentarnej partii reprezentowanych w Bundestagu: Alfredem Dreggerem (CDU/CSU), Wolfgangiem Mischnickiem (FDP), Hanssem Jochenem Voglem (SPD) oraz rzecznikiem Partii Zielonych, Helmutem Lippelem. Polski gość odbył też dłuższe spotkanie z szefem Urzędu Kanclerskiego, ministrem Wolfgangiem Schäuble (CDU). Według PAP rozmowy Czyrka w Bonn m.in. „przybliżyły oczekiwaną tutaj wizytę ministra spraw zagranicznych PRL”.

19 IV — Deputowani CDU Eduard Lintner i Michael von Schmude oświadczyli na konferencji prasowej w Bonn, że w interesie handlu wewnątrzniemieckiego leży zaktualizowanie tzw. listy COCOM-u, obejmującej towary, których eksport jest do państw bloku wschodniego zakazany. Na liście tej powinny pozostać jedynie te towary, które mają znaczenie „wybitnie strategiczne”. Obaj politycy wypowiedzieli się też na rzecz zawarcia z NRD transakcji dotyczącej Airbusu i rozszerzenie turystyki między obydwooma państwami niemieckimi. Lintner i Schmude wyszli też z inicjatywą stworzenia tzw. małego ruchu granicznego dla handlu, rzemiosła i usług.

19 IV — Na zorganizowanym w Bad Hoenf w pobliżu Bonn międzynarodowym sympozjum na temat *Kooperacja w nauce i technice — jedną z podstaw pokoju w Europie* politycy i naukowcy z krajów EWG oraz z Polski, ZSRR, Czechosłowacji, Węgier, NRD i Jugosławii omawiali zagadnienia rozwoju współpracy między Wschodem a Zachodem. Uczestnicy forum — zorganizowanego przez Fundację im. Friedricha Eberta — opowiedzieli się za rozwojem szeroko zakrojonej współpracy między EWG a RWPG oraz za anulowaniem ograniczeń w dostawach sprzętu i technologii do państw socjalistycznych.

20-21 IV — W Bonn obradowała powołana na mocy moskiewskiego (z 1986 r.) układu o współpracy naukowo-technicznej zachodniemiecko-radziecka komisja naukowa. Według federalnego ministra ds. badań naukowych Heinza Riesenhubera (CDU) RFN jest zainteresowana przede wszystkim wspólnymi projektami dotyczącymi zabezpieczania reaktorów, badań nuklearnych oraz w dziedzinie rolnictwa, biotechniki i ochrony zdrowia. W trakcie obrad strona radziecka zaproponowała RFN m.in. współpracę w

dziedzinie badań kosmicznych. Po zakończeniu rozmów członkowie komisji odwiedzili jądrowe instytuty badawcze w Julich i Stuttgarcie.

20-22 IV — W Akademii Ewangelickiej w Loccum (Dolna Saksonia) odbyło się sympozjum Polska-RFN, z udziałem kilkudziesięciu gości z Polski. Obrady stanowiły wszechstronny przegląd aktualnego stanu stosunków między obydwojoma państwami. Omówiono różne formy dialogu i współdziałania: kontakty młodzieży, kościołów, partnerstwo miast, efekty prac wspólnej komisji podręcznikowej i in.

20 IV — Członkowie przebywającej w Bonn na zaproszenie przewodniczącego frakcji parlamentarnej FDP Wolfganga Mischnicka delegacji frakcji Liberalno-Demokratycznej Partii Niemiec (LDPD) w Izbie Ludowej NRD przeprowadzili rozmowy z przedstawicielami poszczególnych frakcji w Bundestagu. Przed spotkaniem z kierownictwem FDP stały przedstawiciel NRD w Bonn Ewald Moldt przekazał Martinowi Bangemannowi list od Ericha Honeckera. Szczegółów nie podano. Goście zostali też przyjęci przez przewodniczącego Bundestagu Ph. Jenningera oraz szefa Urzędu Kanclerskiego W. Schäuble.

20 IV — Na konferencji prasowej przewodniczący CDU H. Kohl i sekretarz generalny tej partii H. Geissler przedstawili ostateczną wersję wniosku zarządu federalnego na zjazd partyjny pt. *Nasza odpowiedzialność w świecie. Chrześcijańsko-demokratyczne perspektywy w sprawie polityki niemieckiej, zagranicznej, bezpieczeństwa, polityki europejskiej i wobec krajów rozwijających się.*

20 IV — Redaktor czasopisma SPD „Neue Gesellschaft/Frankfurter Hefte” Peter Glotz spotkał się w stolicy NRD z przedstawicielami organu teoretycznego SED „Einheit”.

21 IV — Przebywający w Berlinie premier Nadrenii-Palatynatu Bernhard Vogel (CDU) przyjęty został przez E. Honeckera. Jest to już trzecie spotkanie tych polityków. W trakcie rozmowy przywódcą NRD podkreślił m.in. zainteresowanie jego kraju rozwijaniem z RFN współpracy gospodarczej. Omawiano też zagadnienia rozbrojeniowe. Po spotkaniu B. Vogel ujawnił, iż Honecker określił jako „bajkę” pogłoski, jakoby NRD zamierzała określić górny pułap liczebny osób, które mogłyby corocznie opuszczać to państwo na zawsze. Polityk zachodnioniemiecki powiedział też: „Nie jest

naszą rzeczą werbować mieszkańców NRD do przesiedlania się do RFN. Nie dajemy też żadnych rad, mając nadzieję, że mieszkamy w RFN. Oczywiście nie możemy jednak zrezygnować z traktowania każdego obywatela NRD jak Niemca”.

21 IV — Rzecznik centrali partyjnej CDU Jürgen Merschmeier poinformował, że jego partia nie otrzymała dotąd oficjalnego zaproszenia na organizowaną w czerwcu w NRD międzynarodową konferencję poświęconą tworzeniu stref bezatomowych. Zaproszenie dostały dotąd SPD i FDP.

21 IV — Deputowani CDU Jürgen Todenhöfer i Heinrich Lummer, znani z dużego krytycyzmu wobec poszczególnych ustępów też programu CDU w sprawie tzw. polityki niemieckiej, dali wyraz swemu zadowoleniu z wprowadzonych zmian.

21 IV — Minister H.-D. Genscher otworzył w Bremie dwudniową konferencję gospodarczą, poświęconą problematyce handlu Wschód Zachód. Genscher, opowiadając się za zacieśnieniem współpracy gospodarczej z europejskimi krajami socjalistycznymi stwierdził, że stanowi ona ważny element stabilizujący bezpieczeństwo na kontynencie.

22 IV — Prasa polska poinformowała o zakończeniu warszawskiej wizyty przewodniczącego frakcji SPD w Landtagu Dolnej Saksonii, członka federalnego zarządu SPD Gerharda Schrödera. Gość spotkał się m.in. z przewodniczącym grupy Polska-RFN w Sejmie Stanisławem Bejgerem i podsekretarzami stanu w MSZ Bolesławem Kulskim i Tadeuszem Olechowskim.

23 IV — Kanclerz Kohl udzielił odpowiedzi na skierowane do niego pismo Ericha Honeckera dotyczące zagadnień rozbrojeniowych.

23 IV — Radziecka „Prawda” określiła toczącą się w RFN dyskusję wokół problemu zjednoczenia Niemiec jako „niebezpieczną” i „nie na czasie”. Organ KC KPZR zarzucił też Bonn dążenie do rozluźnienia więzów łączących kraje socjalistyczne.

24 IV — Na długości 16 metrów runął mur berliński. Władze Berlina Zachodniego wyraziły zgodę na uporządkowanie terenu w zachodnioberlińskiej dzielnicy Reinickendorf przez robotników z NRD, którzy musieli wkroczyć na teren sektora francuskiego.

25-27 IV — Na targach przemysłowych w Hanowerze gościli delegacje państw socjalistycznych. Na czele delegacji polskiej stał wicepremier Zbigniew Szalajda. Polski gość przeprowadził m. in. rozmowę z ministrem gospodarki M. Bangemannem. Delegacja spotkała się także z przedstawicielami koncernów mających tradycyjne powiązania z Polską. Szalajda rozmawiał również z premierem Dolnej Saksonii Ernstem Albrechtem (CDU).

25-26 IV — W Warszawie odbyły się konsultacje między MSZ Polski i RFN na temat bezpieczeństwa międzynarodowego, rozbrojenia i procesu KBWE. Stojącego na czele delegacji zachodniemieckiej pełnomocnika Urzędu Kanclerskiego ds. rozbrojenia, amb. Josefa Holika przyjął min. M. Orzechowski oraz wicemin. B. Kulski.

25 IV — Ambasador RFN w Moskwie Andreas Meyer-Landrut przekazał na ręce Eduarda Szewardnadze list H. Kohla do M. Gorbaczowa. W liście wymienia się potencjalne dziedziny rozszerzenia współpracy: zagadnienia polityki międzynarodowej, kontroli zbrojeń i rozbrojenia oraz stosunki gospodarcze, kulturalne i ochronę środowiska. List kanclerza jest odpowiedzią na pismo Gorbaczowa, które przekazał E. Szewardnadze podczas swej wizyty w Bonn na początku br.

25 IV — W wywiadzie opublikowanym przez „Die Welt” Józef Czyrek stwierdził, iż z tego, że RFN jest największym partnerem handlowym Polski na Zachodzie, wynikają określone oczekiwania Warszawy.

25 IV — „Die Welt” zamieścił artykuł Wernera Kahla na temat sytuacji w NRD, pt. *SED ogłasza emigrację do RFN za temat tabu?* Autor, mający opinię b. dobrze zorientowanego w problematyce wewnętrznej NRD, pisze: „[...] kierunek na zaostrzony, restrukcyjny kurs w sprawach emigracji został podniesiony do rangi linii polityki partii [...]”. Oznacza to, że nie ma widoków na legalne opuszczenie NRD przez kilkaset tysięcy wnioskodawców [...]. Władze NRD zaniepokojone są groźbą wyludnienia kraju, także ze względu na niski wskaźnik urodzeń.

26 IV — Na konferencji prasowej w radzieckim MSZ skomentowano przekazanie listu H. Kohla do M. Gorbaczowa jako przejaw dążenia Bonn do tego, aby przed spotkaniem na szczycie Gorbaczow-
-Reagan nie pozostawać na uboczu: „Z

zadowoleniem obserwujemy pewne zbliżenie stanowiska z RFN w sprawie umocnienia pokoju i bezpieczeństwa europejskiego i międzynarodowego”.

27-29 IV — W stolicy NRD przebywała pani Rita Süßmuth (CDU), federalny minister zdrowia, która przeprowadziła m.in. rozmowy z ministrem zdrowia tego państwa Ludwigiem Mecklingerem i wygłosiła referat w siedzibie Stałego Przedstawicielstwa RFN. Poinformowano, że będzie kontynuowana współpraca w zwalczaniu AIDS, cukrzycy i chorób układu krążenia. Przewiduje się kontakty i wspólne prace instytutów naukowych, konferencje medyczne oraz bieżącą wymianę informacji.

27 IV — W Warszawie podpisano umowę między konsorcjum zachodniemieckim a niedawno powstałym Konsorcjum Polskich Przedsiębiorstw i Organizacji ds. Rozwoju Produkcji Rolniczej i przetwórstwa „Kons-Rol”. Współpracą obu konsorcjów obejmie dostawy środków produkcji, maszyn i urządzeń. Strona zachodniemiecka zobowiązała się do zapewnienia odbioru polskich produktów rolnych, uzyskanych w ramach współdziałania, przez kontrahentów RFN.

27 IV — Przebywający w siedzibie O. W. Brandt scharakteryzował M. Gorbaczowa jako „człowieka o silnej woli o wielkich horyzontach myślowych, który władny jest dokonać wiele w dziedzinie poprawy sytuacji międzynarodowej”. Brandt dodał przy okazji, iż muśdzieliący Berlin może zniknąć dopiero wtedy, gdy dojdzie do pojednania między obydwiema częściami podzielonej Europy i podzielonych Niemiec.

27 IV — Zdaniem ministra Genscherza RFN znajduje się „w fazie nadzwyczaj konstruktywnego i pozytywnego rozwoju stosunków niemiecko-radzieckich”. Genscher odrzucił jednocześnie krytykę z strony CDU/CSU, jakoby troszczył się zbyt o zapewnienie sukcesu polityki Gorbaczowa. Opublikowany przez MSZ RFN wywiad następnego dnia został przedrukowany przez „Die Welt”.

28 IV — Do NRD przybył zastępca przewodniczącego frakcji parlamentarnych CDU/CSU V. Rühle, który następnie przedstawił rozmowy z Erichem Honeckerem, ministrem spraw zagranicznych i karem Fischerem i odpowiedzialnym za stosunki międzynarodowe członkiem Biura Politycznego SED Hermannem Axenem. Podczas konferencji prasowej Rühle

zasugerował, iż Honecker zgodził się na wzrost liczby wyjazdów obywateli NRD na Zachód. W ocenie Rühego polityka NRD nastawiona jest na kontynuację dobrych stosunków z RFN.

28-29 IV — Federalny minister gospodarki Martin Bangemann (FDP) przebywał w Belgradzie, gdzie przeprowadził rozmowy natury politycznej i gospodarczej. Gość z Bonn spotkał się m.in. z prezydentem Lazarem Mojsovem, premierem Branko Mikuliciem i wziął udział w 19 posiedzeniu zachodniemiecko-jugosłowiańskiej komisji współpracy gospodarczej. Bangemann zapewnił jugosłowiańskie kierownictwo o poparciu RFN dla projektu reformy gospodarczej opracowanego w Belgradzie i przychylnym stanowisku Bonn dla planów restrukturyzacji jugosłowiańskiego zadłużenia.

28 IV — Agencje prasowe poinformowały o wstrząsliwej reakcji CDU na zaproszenie Ericha Honeckera wzięcia udziału w konferencji rozbrojeniowej, która odbędzie się prawdopodobnie w Berlinie w dn. 20-22 czerwca br. Rzecznik Unii oznajmił, że kanclerz Kohl krótko wystosuje list do Honeckera, zasadniający swą odmowę przyjazdu na konferencję.

28 IV — W Moskwie, z inicjatywy radzieckiego Komitetu ds. Bezpieczeństwa i Pokoju i Współpracy oraz zachodniemieckiej Fundacji im. Friedricha Schöberla rozpoczęło się spotkanie „delegacji społeczeństw” z obu krajów. Tematem spotkania jest stabilizacja w Europie. W skład delegacji RFN, której przewodniczy Egon Bahr, wchodzi deputowani do Bundestagu, naukowcy i znani publicyści.

28 IV — Dziennik „Frankfurter Allgemeine Zeitung” zamieścił informację o wynikach konsultacji ministra spraw wewnętrznych Hesji z federalnym ministrem spraw zagranicznych w sprawie kwestionowanej preambuły umowy partnerskiej Wiesbaden-Wrocław. Nie zrezygnowano z tezy, że dokument nie odpowiada sytuacji konstytucyjno-prawnej, postanowiono jednak nie anulować porozumienia. Nałożono jedynie na władze Wiesbaden obowiązek przestrzegania stanowiska prawnego RFN w stosunkach zachodniemiecko-polskich.

29 IV — Przebywający w NRD przewodniczący SPD Hans-Jochen Vogel przyjęty został w pałacyku myśliwskim Hubertusstock (na północ od Berlina) przez

Ericha Honeckera. Na późniejszej konferencji prasowej Vogel wypowiedział się na rzecz zwołania nowego spotkania na szczycie RFN-NRD. Zachodniemiecki gość, który rozmawiał z Honeckerem m.in. o osobach składających wnioski na wyjazd z NRD do Niemiec Zachodnich, odniósł w czasie spotkania wrażenie, że kierownictwo NRD rozważa obecnie możliwość zmiany stosunku do tych ludzi.

29 IV — Deputowani Hans-Peter Repnik (CDU) i Kurt Falthausen (CSU), którzy w ostatnich dniach przebywali w Warszawie i Gdańsku stwierdzili, że przygotowania do wizyty Kohla w Polsce napotyka trudności. Przeszkodę stanowią rozbieżne poglądy na temat polskich finansów. Repnik ujawnił: „Daliśmy jasno do zrozumienia, że głównie potrzebne jest urzeczywistnienie polskich reform gospodarczych, a nie tylko prowadzenie nad nimi dyskusji”. Deputowani rozmawiali w Polsce m.in. z M. Orzechowskim, M. F. Rakowskim i S. Bergerem.

29 IV — „Trybuna Ludu” pisze o „próbach podważenia partnerstwa Wrocław-Wiesbaden”. Chodzi o wysuwane przez władze RFN zastrzeżenia prawne.

29 IV — W zamieszczonym przez „Życie Warszawy” wywiadzie G. Schröder odpowiedział m.in. na pytanie, jak wyglądałaby *Ostpolitik* w wykonaniu SPD: „Sądzę, że SPD podkreślałaby bardziej dynamiczny charakter odprężenia, zwłaszcza w dziedzinie rozbrojenia, ale także np. stosunków niemiecko-polskich”.

30 IV — Podczas zjazdu bawarskiej organizacji FDP H.-D. Genscher ostrzegł przed obciążaniem stosunków Wschód-Zachód i rokowań rozbrojeniowych dyskusją nad modernizacją rakiet krótkiego zasięgu. Genscher mówił też o szansach, jakie stwarza gospodarcze otwarcie wobec ZSRR.

30 IV — Szef Urzędu Kanclerskiego W. Schäuble w wywiadzie dla radia i telewizji austriackiej stwierdził, iż odpowiedzialni politycy w obu państwach niemieckich gotowi są kontynuować linię współpracy. Schäuble dodał, że „z rozmów prowadzonych z odpowiedzialnymi politykami NRD wynika, iż ruch osobowy przebiega zgodnie z ustaleniami i również w przyszłości będą istniały możliwości przesiedleń”. Polityk zachodniemiecki dodał, że „w NRD istnieje na ten temat wiele plotek, ale jest to jedynie wynikiem nerwowości, która tam niewątpliwie panuje”.

30 IV — Marszałek Sejmu Roman Mali-

nowski przyjął przebywającą w Polsce delegację sekretariatu *Bundestagu* na czele z Josephem Bückererem.

W kwietniu: — Środki masowego przekazu NRD nadal poświęcały dużo uwagi trudnej ich zdaniem sytuacji ekonomicznej i społecznej w RFN. Pisano

i mówiono o bezrobociu, strajkach, a nawet ubóstwie i braku perspektyw dla młodego pokolenia. Zamieszczano także szereg materiałów o b. obywatelach NRD powracających obecnie do tego kraju z RFN. Informacje te zamieszczała szeroko zwłaszcza prasa regionalna.

opracowanie: *Stanisław Zerkow*

